

BĒRZGALES ZIŅAS

Rēzeknes novada Bērsgaļes pagasta pārvaldes informatīvais speciālizlaidums 2022.gada jūnijā

Dzīvosim un strādāsim skaistā, sakoptā vidē!

AIZVESTIE. NEAIZMIRSTIE. 1941. gada jūnija deportācijām—81

1941. gada jūnija deportācijas bija Padomju Savienības okupācijas iestāžu veikta masveidīga Baltijas valstu, Baltkrievijas, Ukrainas un Moldovas iedzīvotāju izsūtīšana uz PSRS iekšlietu sistēmas koncentrācijas nometnēm vai mūža nometinājumu attālos PSRS reģionos 1941. gada jūnijā. Deportācijas notika teritorijās, kuras PSRS bija okupējusi 1939. – 1940. gadā saskaņā ar Molotova-Ribentropa pakta slepenajiem protokoliem.

Deportācijas sākās Moldovā naktī uz 13. jūniju. Naktī uz 14. jūniju tās notika Latvijā, Lietuvā un Igaunijā, un naktī uz 20. jūniju - Rietumbaltkrievijā. Deportējamās ģimenes tika nosūtītas uz dzelzceļa stacijām, kur ģimenes galvas (vīrieši) tika šķirti no ģimenēm un nosūtīti uz nometnēm.

No Latvijas 1941. gada 14.jūnijā uz Gulaga nāves nometnēm un nometinājuma vietām tika aizvesti vairāk nekā 15 000 Latvijas iedzīvotāju, sievietes, bērnus, vecīšus ieskaitot. Daudzi jo daudzi no viņiem tajās tālajās svešajās vietās palika uz mūžiem.

No Bērsgaļes pagasta (1940.gada robežas) tika deportēti 15 iedzīvotāji :

Rimars Pēteris Jāzeps d., 41 gads, Bērsgaļes pag., Steivanči
Priedīte Ludmila Parfīrija m., 45 gadi, Bērsgaļes pag., Kozulova
Mihailova Olga Vasilija m., 68 gadi, Bērsgaļes pag., Kozulova
Vasiljeva Ņina Leonīda m., 52 gadi, Bērsgaļes pag., Mediņmuiža
Apeīns Ignats Jāņa d., 48 gadi, Bērsgaļes pag., Ilžukalni
Apeīna Helēna Donāta m., 37 gadi, Bērsgaļes pag., Ilžukalni
Apeīna Veneranda Ignata m., 13 gadi, Bērsgaļes pag., Ilžukalni
Apeīna Valentīna Ignata m., 12 gadi, Bērsgaļes pag., Ilžukalni
Apeīns Pēteris Ignata d., 10 gadi, Bērsgaļes pag., Ilžukalni
Apeīns Aleksandrs Ignata d., 8 gadi, Bērsgaļes pag., Ilžukalni
Silanžs Ādolfs Jāņa d., 52 gadi, Bērsgaļes pag., Sutrava
Silanža Aleksandra Aleksandra m., 43 gadi, Bērsgaļes pag., Sutrava
Silanža Olimpija Ādolfas m., 17 gadi, Bērsgaļes pag., Sutrava
Silanža Henrieta Ādolfas m., 15 gadi, Bērsgaļes pag., Sutrava
Silanža Amālija Ādolfas m., 13 gadi, Bērsgaļes pag., Sutrava

Bet jāatceras, ka 1941.gada 14.jūnijam sekoja 1945. gada februāris un arī 1949.gada 25.marts, kad Sibīrijas “mūža nometinājumā” izsūtīto skaits pārsniedza 42 000. Arī pēc 25.marta izsūtīšanas turpinājās.

Publicējam dažu izsūtīto Bērsgaļes pagasta iedzīvotāju atmiņas no muzeja krājuma.

Nadzeždas Pikures tēvs Andrejs Ignatjevs dzimis 1904. gadā Ludzas apriņķa zemnieku ģimenē Ļadinu ciemā, savukārt māte Ļubova Ignatjeva, dzimusi 1910.gada 12. janvārī Bērsgaļes pagasta Bakovkā.

Nadzežda atceras: „1941.gadā tēvu izveda uz Sibīriju. Viņš neatgriezās. Izrādījās, ka tēvs bija slimojis, arī apstākļi bija slikti, un tēvs mira 1942. gadā. Ka tēvs miris 1942. gadā, to es uzzināju tikai 1991. gadā, sākoties atmodai. Visus kara gadus mēs tēvu gaidījām pārnākam mājās.

1949. gada 25. martā māte ar vecmāmiņu tika savāktas. Viņām deva 30 minūtes laika paņemt līdzī nepieciešamo, lai varētu doties tālā ceļā. Kurp vedīs, to nepateica.

Viņas abas ļoti uztraucās, neko vērtīgu līdzī nepaņēma, ne vērtspapīrus, ne obligācijas, ne tēva zelta pulksteni. Viņas vilcienā iesēdināja Zilupē.

Mēs abas ar māsu Mariju tajā laikā mācījāmies Ludzas skolā, irējām dzīvokli. No šī dzīvokļa mūs arī savāca, iesēdināja Ludzā vilcienā. Mēs satikāmies ar māti un vecmāmiņu, un bijām laimīgas ka satikušās. Tālāk jau bija ceļš uz Sibīriju. ¹

Bijām pateicīgi Sibīrijā vietējiem cilvēkiem, kuri mūs ielaida savās mājās, iesākumā mums daudz palīdzēja, jo mums nebija nekā no sadzīves mantām. Bez viņu palīdzības būtu bijis grūti. Par savējiem izsūtītajiem Sibīrijas iedzīvotāji teica: “Jums vēl ir labi, jums vismaz dzīves vietu, jumtu virs galvas ierādīja. Mūsu izsūtītos aizveda un atstāja klaja lauka vidū, lai dzīvo, kā grib.”

Nebija viegli strādāt, uzturs bija trūcīgs, sapņojām - kad tiksīm mājās, tad varēs padzerties pienu ar baltmaizīti tik, cik gribas.”

Viena no 1949.gadā izsūtītajām bija **Kroiču ģimene** no Pustlōčim.

Jāņa Kroiča atmiņas par Sibīrijā pavadītajiem bērniības gadiem: „Sādža bija liela un sauca to Gastilovka. Iedraudzējos ar vienu krievu puiku Nikolaju, viņam mamma bija skolotāja. Es labi pratu runāt gan latviešu, gan krievu valodā. Cilvēki apkārt bija sirsniņi, atsaucīgi. Ļāva bērniem savstarpēji draudzēties.

Tētis (Pēteris Kroičs) vietējā kolhozā kopa zirgus un mūsu sādžas bērnus vizināja talačkā (divraču pajūgs). Mums tas patika, un mēs zinājām dažiem zirgiem vārdus.

Vislielākie prieki bija ziemā, jo Sibīrijā sniega ļoti daudz. Ziemā sniega kupenas bija tik augstas, ka likās — mašīnas brauc pa māju jumtiem. Mēs, bērni braucām ar ragaviņām. No sniega kupenas virsotnes varēja iebraukt savas mājas priekšnamā, ja durvis bija vaļā.”

Zofijas Kroičes atmiņas: „Mani izveda uz Poltavkas rajonu Omskas apgabalā. Ceļā bija ļoti liels sniegs, sniedzās augstāk par māju jumtiem. Ceļš bija aizsnidzis, mašīnas nevarēja tikt uz priekšu. Palikām pusceļā. Aukstums bija liels, ap 30° C.... Sēdējām abas ar māsīcu Anastasiju Opincāni mašīnā, tināmiem kažokos, piesedzām vēl pusplikos Teklas bērniņus. Tā sēdējām visu nakti līdz rītam. Rītā atbrauca traktori, iztīrīja ceļu, tad sāka mašīnas vilkt no kupenām ārā. Mašīnu bija daudz. Otrajā dienā tikām Poltavkā Omskas apgabalā. Poltavkā bija sabraukuši priekšnieki ar buļļu vilkiem ragavu pajūgiem. Veda mūs uz kolhoziem strādāt. Ragavās braucām 20 km. Mani veda sieviete vārdā Marfa. Lai buļļi ātrāk kustētos, viņa kļiedza: cop-ca-bē. Ar tādu saucieni Sibīrijā pamudina vēršus, lai tie ātrāk skrien.

Krievu valodu mēs sapratām, bet ar runāšanu bija grūti. Runāt mēs krieviski nepratām. Pēc tam jau iemācījāmies un runājām ļoti labi krievu valodā.

Priekšniecība izvietoja mūs pa dzīvokļiem. Istabas bija aukstas. Vējš cauri svilpoja. Maisos, ko iedeva kāds vietējais iedzīvotājs, iebāzām sienu gulēšanai. Biju stāvoklī, gaidīju bērniņu, tāpēc bija grūti. 1949.gada 3.jūnijā nāca pasaulē mūsu pirmdzimtais - Jānītis.

Mēs ar māsīcu un viņas diviem bērniem vēl arvien dzīvojām vienā istabā. Kad 3.jūnijā piedzima Jānītis, mans vīrs Pēteris Kroičs pēc paša vēlēšanās atbrauca uz Sibīriju. Priekšniecība atļāva dzīvot visiem kopā. Man pašai augustā jau vajadzēja sākt strādāt, tad Jānīti pieskatīja gan māsīca, gan māsīcas bērni.

Pēterim iedeva darbu kolhozā pie zirgu kopšanas. Viņam zirgi patika un šinī jautājumā viņam ļoti paveicās. Mūsu ģimeni vēlāk pārcēla uz Gastilovku, kur iedeva dzīvokli. Pēteris šeit strādāja pie vaislas ērzeļiem. Sibīrijā viņš piedalījās zirgu sacensībās.

Vēlāk nopirkām mājiņu. Sibīrijā mājas nebija tādas kā Latvijā. Grīdas bija no cietas zemes, sablīvētas. Vēlāk Pēteris dabūja biezo kartonu ar kuru izklāja grīdu.

Ziemā sniega sasnīga ļoti daudz. Reizēm sniegs bija pāri mājas jumtam. Durvis mājām bija ierīkotas veramas uz iekšpusi, nevis kā Latvijā – uz ārpusi, jo citādi reizēm nebija iespējams atvērt. Tad pa lūku jumtā rāpās ārā un tīrīja sniegu, kamēr varēja atvērt durvis un izkļūt no mājas ārā.

Sibīrijā pavadījām septiņus garus gadus. Te man piedzima visi trīs dēli: Jānis, Viktors un Ivars. Meita Valentīna piedzima Latvijā.

Sibīrijā bija komandatūra. Vienu reizi mēnesī vajadzēja reģistrēties. Visiem izvestajiem bija jāierodas kantorī un jāreģistrējas, lai pārbaudītu, vai kāds nav mainījis dzīvesvietu vai aizbēdzis. Komandants bija labs cilvēks. Viņš ieteica man rakstīt lūgumu Vilim Lācim, lai atbrīvo no izsūtījuma un atļauj atgriezties mājās. Atbilde tika saņemta tikai pēc pusotra gada.” Kroiču ģimenei atļāva braukt mājās.